

מבשר טוב

סוכות – הושענא רבא – שמחת תורה

שבת חול המועד סוכות תשע"ט.....עמוד א'
 יומא דהילולא היהודי הקדוש תשפ"ב..... עמוד ד'
 אושפיזא דיוסף הצדיק תשע"ב..... עמוד ח'
 הושענא רבא תשע"ה..... עמוד י"ג
 שמחת תורה תשפ"ב..... עמוד ט"ז

שולחן הטהור סעודה שלישית שבת חול המועד סוכות תשע"ט אושפיזא דיוסף צדיקא

א

במשנה ריש מסכת סוכה: "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודא מכשיר, ובגמרא שם מבואר סברת מחלוקתם: "ורבא אמר מהכא בסכת תשבו שבעת ימים אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע" ואכן שיטת רבי יהודא היא שסוכה דירת קבע בעינן.

ווא"ז בסה"ק תולדות אדם נתקשה בזה דאיך שייך מחלוקת כל כך מן הקצה אל הקצה דלרבנן סוכה צריכה להיות דוקא עראי ואילו לר' יהודא אין הסוכה יכולה להיות כשרה אלא אם כן היא דירת קבע, ועוד יש להוסיף שידוע דברי המהר"ל הקדוש דאף שלענין הלכה שייך מחלוקת בחז"ל אך לגבי אגדה ומוסר ודאי אין כאן מחלוקת כלל ואלו ואלו דברי אלקים חיים ושניהם נוהגים למעשה וא"כ יש לברר איך שייך שני השיטות למעשה לענין הלימוד מענין הסוכה.

וביאר בזה אא"ז שם וזל"ק: "ופרוס עלינו סוכת שלומך סוכת רחמים וחיים ושלום. ויש לדקדק, איך שייך להסוכה לשון שלום. בשלמא 'סוכת רחמים' שייך, כי מי שיש לו רחמים, הוא מסכך ומגיין. וחיים גם כן אנו צריכים להתפלל תמיד. אלא 'שלום' מה שייכת להסוכה.

ונוכל לפרש פירוש השלום, כמו דאיתא בגמרא (סוכה ב.). הפלוגתא חכמים ורבי יהודה, שחכמים אומרים: סוכה, דירת עראי בעינן. ורבי יהודה אומר: דירת קבע בעינן. ולכאורה מה שאנו מתפללים והאר עינינו בתורתך, ותורה הוא אמת, ובודאי היו התנאים ההם רואים כל אחד האמת, ואיך יוכל להיות שאחד יאמר דירת עראי בעינן, והב' יאמר דירת קבע בעינן מהיפך להיפך.

אבל נוכל לומר, דמר אמר חדא שמר אמר חדא ולא פליגי, לפי דאיתא בספרים הטעם על ישיבת הסוכה, "דרחמנא אמר צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי" (סוכה שם), כדי שנדע שזה העולם הוא רק דירת עראי. ורבי יהודה מודה לחכמים גם כן בזה, שסוכה דירת עראי בעינן, אלא שהוא בא להוסיף עוד על החכמים: שהם אומרים שדי בז' ימי הסוכה בלבד, ורבי יהודה אומר ששבעת ימי הסוכה הם מרומזים על כל השנה, היינו: שצריך האדם להיות זאת קבוע בלבד תמיד, שזה העולם הוא רק דירת עראי, ולא דירת קבע. וזה כוונת רבי יהודה במה שאמר סוכה דירת

א

קבע בעינינו, היינו: שיהיה זאת אצל האדם בקביעות בכל השנה בלבו, שאנחנו בזה העולם כדירת עראי, ולא אותן השבעה ימים בלבד.

וזאת הוא הפירוש שאנו מתפללים על סוכת שלום, היינו: שנעשה שלום בין חכמים לרבי יהודה, שנדע באמת כל השנה בקביעות שצריך האדם להיות בעולם הזה רק כדירת עראי "עכל"ק.

ומבואר מדברי קדשו דענין דירת עראי ודירת קבע היינו שצריך האדם להחדיר בנפשו שצריך לידע אשר חייו כאן בעולם הזה הוא בחינת עראי וצריך לקבוע בנפשו שידע בקביעות ענין זה שהעולם הזה הוא רק בדירת עראי.

ב

ואמנם יש להעמיק יותר בדברי קדשו דהנה הדברים כפשטם הרי ודאי שצריך כל השנה להיות בענין זה שידע האדם אשר אינו בקביעות בזה העולם ומשנה ערוכה היא באבות: [פ"ג מ"א] "דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, והיינו דהאדם צריך תמיד לידע אשר בהאי עלמא אינו אלא עראי, ואמנם בסוכה ישנו כח מיוחד וסגולה מיוחדת לענין עבודת השי"ת בענין של עראי וקבע וכמו שיתבאר לקמן.

וביאור הדברים דהנה גם אחר שידע האדם שהעולם הזה אינו אלא עראי אך מכל מקום ישנו עראי שבתוך עראי והיינו דהאדם בעולם הזה רוב זמנו מרגיש את עצמו כענין עראי והיינו דהוא נתון בתוך טרדות הזמן, ואינו יציב בזה העולם כלל, ותמיד עסוק האדם בכמה וכמה עניינים ואינו על מקומו וכגון שצריך ליסע מהכא להתם ולסדר כמה וכמה עניינים הנחוצים לו והאדם ברוב זמנו מרגיש עצמו שאינו על מקומו הנכון ואינו יציב על דרגתו בכל העניינים וזהו בחינה של עראי והדבר גורם להאדם שלא יהא לו מנוחה בזה העולם וממילא אינו יכול לעבוד את השי"ת כראוי.

ואמנם האדם המשכיל צריך לידע ולהבין אשר עיקר עבודתנו בזה העולם הוא לעבוד את השי"ת בכל המצבים ואף באופן של עראי וחוסר יציבות מבחינת הסובב אותו מכל הבחינות והטרדות, מכל מקום הוא עצמו יהא ביישוב הדעת ובקביעות ולעבוד את השי"ת בכל לבבו ובכל הכוחות ואף שאינו מרגיש את עצמו במקום הנכון וכדומה והוא טרוד בטרדות שונות מכל מקום ידע שזה רצון השי"ת מעמו שיהא עושה קבע בתוך העראי והיינו שיהא יכול ליישב דעתו לעבוד את השי"ת כפי מצבו וכפי עניינו כעת.

ולזה מסוגל זמן גדול זה של חג הסוכות ומצוות הסוכה אשר היא דירת עראי ומכל מקום צריך שיהא בבחינת של דירת קבע והיינו שבכח חג הסוכות להביא את האדם לדרגה שיהא יכול כל השנה לעבוד את השי"ת באופן של קבע וביישוב הדעת אף במצבים של עראיות וטרדות.

ג

ובאמת היצר הרע עובד הרבה לפתות את האדם בדבר זה באמור לו: הרי בין כך אין אתה במצב הראוי ברוחניות ובגשמיות וחושב האדם לעצמו דבמצב זה שאני שרוי בו אינו כראוי וכנכון והכל נראה כעראי ולא יציב וממילא מתרשל ח"ו האדם בעבודת השי"ת ובלימוד התורה ואינו מנצל הזמן כראוי והכל משום שחושב ומרגיש שאינו במקום הנכון ובמצב של מנוחה אלא במצב של עראי.

וכתב על זה א"ז בסה"ק דברי בינה בשם הרה"ק מקוברין זי"ע וז"ל [פרשת ואתחנן] "אמר הרה"ק מהר"מ מקאברין זצ"ל: 'ואל תאמר לכשאפנה אשנה' [אבות פ"ב מ"ד], היינו אם אפנה גופי ממחשבות זרות ומדות רעות, אז אשנה, ובין כך ילך בטל. רק אדרבא יתחזק בהתורה, ואז אדרבא התורה בעצמה תעורר בו הקדושה שנתן השם יתברך בנו, ונהיה יכולין לדבוק בו יתברך."

וכן איתא מעין זה בספר שיח שרפי קודש בשם הרה"ק מקאצק זי"ע וז"ל: "שמעתי בילדותי בלומדי בישיבה אדמו"ר הגה"ק ר' זאב נחום אבד"ק בייאלא דליטא זצ"ל שאמר בשם מחותנו הגה"ק מהר"מ זצ"ל מקאצק שא' בזה"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, היינו טאמיר וויל מען אין הימעל זאלסט לערנין מתוך לא תפנה-דיק עכ"ל וסיפר מהגה"ק בעל קדושת לוי ז"ל שא' פ"א במוצאי יוה"כ לא' מאנ"ש הנני יודע מה התפללת ביוה"כ"פ הזה ושאלו יוריני רבינו מה והשיבו הק"ל, הנה בתפלת מעריב וכל נדרי התפללת להשי"ת, היות שנצרך לך אלף רו"כ לשנה, והשי"ת מזמין לך במשך השנה הריחו אלף רו"כ, לאחדים, אבל עי"ז יש לך טרדות מתורה ועבודה, ע"כ התפללת שיתן לך השי"ת בתחילת השנה כל האלף רו"כ ריחו בבת אחת, וממילא תשב כל השנה על התו"ע, שוב ביוה"כ בשחרית חשבת, הנה זה לא טוב, כי באם יהי לך האלף רו"כ בבת אחת, תעשה מהם מסחר

חדש גדול, ושוב תטרד, ע"כ התפללת שיתן הש"י לך בכל חצי שנה ה' מאות ר"כ, ובנעילה שוב יראת מטרדות שגם עי"ז תעשה עסקים חדשים, לכן התפללת שיזמין לך הש"י בכל רבע שנה סך ר"ן ר"כ, אבל במרום השיבו, ווער דארף דיין תורה ותפלה מען דארף דיין קאפ-פערדרייעניש מזה כנ"ל עכ"ל.

ונמצא מבואר מזה דהאדם צריך לידע אשר דוקא במצבים אלו אשר נראה לו שהוא נבוכ ואינו במצבו הנכון והוא טרוד מטרדות שונות ומשונות אדרבה במצב זה יעבוד את הש"י וזהו עיקר תפקידו בעולם שהרי באם לעבוד את הש"י במנוחת הדעת ושלות הנפש כשהכל על מקומו בשלום הרי בעבור כך יש לו להש"י מלאכים לאין מספר בשמים העליונים, ואמנם לא באלו חפץ הש"י ואין נחת רוח לפניו כי אם מעבודת האדם אשר הוא בשפל מצבו ובאופן של עראי ולא תיפנה יעבוד אותו הש"י בהתאמצות

וזה מקרא מפורש בקריאת שמע שמקבל האדם על עצמו הנאמר: והיו הדברים האלה כו' על לבך ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך היינו שהוא מרמז שעל האדם לקבל עליו עול התורה והמצוות בכל מצב ומצב שהוא נמצא בו בין שהוא בביתו ובין כשהוא בדרך או בכל מיני אופנים ומצבים של שכיבה וכדומה בכל ענין יהא עובד את הש"י כפי יכלתו באותו הזמן, ולזה צריך יישוב הדעת גדול בתוך כל המצב של עראי ועל זה ישנה סגולה מיוחדת במצות סוכה וכמו שיתבאר.

ד

והנה בימים אלו של חג הסוכות הקדוש זהו זמן גדול ומיוחד ומסוגל לזה שיהא האדם יכול לקבל היישוב הדעת אף במצב של עראי ושאינו במנוחה גמורה מכל מקום יעבוד את הש"י באופן של קביעות ויישוב הדעת.

וכתב דו"ז בסה"ק ארן עדות [מועדים, חג הסוכות] בענין בסוכות תשבו שבעת ימים שהוא מרמז על ענין ישיבת המלכים וכדאיתא בגמרא אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד, וזל"ק: "או יאמר כל האזרח בישראל ישבו בסוכות כי ידוע שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד והטעם כי המלכות היא כוללת כל העם כמו הנשמה שהיא כוללת כל הגוף, והנשמה שהיא בראש צריכה שתהיה במנוחה וביישוב הדעת ואם ח"ו הראש מבולבל מעט, אזי כל הגוף איננו מתנהג כסדרו הראוי יען כי הראש שהנשמה בו הוא הכולל ומנהיג כל הגוף על סדרו ולכן צריך לשמור הראש מאד לבל יתבלבל ח"ו, דוגמת כן המלכות היא כוללת העם המנהיג אותם ולכן צריך שיהיה במנוחה וביישוב וזה הרמז "אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד" והיום בסוכות כל ישראל כמלכים וצריכים להיות במנוחה וביישוב ולכן כתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, ולכך בסוכות אנו צריכים להוושע בכל טוב בכל ענינים שיהיה לנו נחת ומנוחה וישיבה אמר עכ"ל"ק.

ומבואר מדברי קדשו דזהו מחובת הסוכה שיהא האדם יושב בה במנוחת הדעת ובשלות הנפש, וכן היא עצמה סגולה היא שיקבל האדם מנוחה ושלוה שיהא יכול לעבוד הש"י כראוי, ואפשר לרמוז זה בקרא "בסוכות תשבו שבעת ימים למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתו כו' והיינו דע"י שבסוכות תשבו ביישוב הדעת, אזי תזכו שלמען ידעו דורותיכם היינו שיהא בחינה של ידיעה ויישוב הדעת למשך כל ימות השנה למען נוכל בקביעות לעבוד הש"י בכל המצבים.

ואכן רואים שכלל ישראל בני מלכים ובונים את הסוכה ברוב פאר והדר ומייפים אותה בכל מיני קישוטים וכו' והכל למען יוכלו לישב בסוכה אף שהיא עראי מכל מקום לישב בה באופן של קבע ויישוב הדעת וזה כמו שנתבאר דחג הסוכות מסוגל לזה שיהא האדם ביישוב הדעת בכל עת.

ה

והנה בגמרא ברכות [ח.]: "ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה" ע"כ, ויש לבאר מדוע באמת הנהנה מיגיע כפו הוא יותר מירא שמים.

ואא"ז בסה"ק דברי בינה [פרשת ויצא] הביא בשם אביו אא"ז הרה"ק רבי נתן דוד משידלוצבא זצוקללה"ה וזל"ק: "על פי מה שאמר אבי אדמו"ר ז"ל על הגמרא [ברכות ח.]: "גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים". היינו: שיגיע בכפו בלבד, ואין מכניס בו שכלו וראשו, ומחשבתו דביקה להשם יתברך. וזה יגיע כפיך כי תאכל. היינו: מה שאתה מייגע עצמך שתהיה רק נהנה מיגיע כפיך, אז אשריך וטוב לך וכו'. שאז גדול יותר מירא שמים, והבן ודפח"ח עכ"ל"ק.

ומבואר מדבריו הקדושים דזהו עבודת איש ישראלי אף אם נהנה מגיע כפו והוא טרוד בטרדות העולם מכל מקום לא יהא אלא בידי אף ראשו יהיה דבוק בתורה ועבודת השי"ת ואז הוא גדול מירא שמים משום שהוא מקשר הרוחניות עם הגשמיות ואפילו בעת עוסקו בדברים גשמיים הרי הוא מקושר להשי"ת ותורתו וכמו שנתבאר דאף בזמן של עראי וכדומה הרי הראש מיושב בדעתו לעבודת השי"ת והיא עבודה גדולה.

ו

ובגמרא קדושין איתא [כט.] איתא דחייב האדם ללמד את בנו אף להשיטו במים, ובפשטות הכוונה דמשום שהיו נוסעים במים וכדי שלא יטבע ח"ו חייב ללמדו כן, אך בספרי קודש איתא דהכוונה בעומק הוא דהנה יסוד להשיטו במים הוא ללמד האדם שיהא ראש מחוץ למים דאף אם כל גופו נטבע במים כל זמן שראשו בחוץ הרי יכול לשחות ולצאת ולהציל עצמו אך באם ראשו ג"כ נופל למים הרי הוא בכי רע ח"ו, וכמו כן חייב האדם ללמד את בנו שאף בכל מצב שעובר עליו ובכל מיני גלים ומים שעוברים וצפים עליו מכל מקום יראה שראשו יהא מלמעלה וביישוב הדעת ועל ידי כן יהא מחזיק מעמד בכל מצב ומצב שהוא כאשר ראשו מחוץ למים ועומד ביישוב הדעת בכל עת.

ומכ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה שמעתי בשם זקני בעל הדברי בינה זי"ע שפירש הפסוק שנאמר בשאול המלך [שמואל א' ט] "משכמו ומעלה גבוה מכל העם" היינו דאף שהמלך והמנהיג צריך לתת כל כולו להכלל ישראל ולמסור עצמו בעבורם, כל מקום זהו רק עד לראשו אך משכמו ולמעלה היינו את ראשו לא ימסור ולא יפול בראשו ח"ו דא"כ לא יהא יכול להנהיג את העם אלא צריך להחזיק את ראשו מלמעלה מן העם ועל ידי זה יהא יכול להנהיגם בכל מצב ומצב ודפח"ח, ואף אמרו לפני האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור זי"ע ושבו מאד.

והיינו כמו שנתבאר דהראש צריך להנהיג האדם באופן שיהא מלמעלה ואף שצריך המנהיג למסור עצמו להכלל מכל מקום יהא ראשו מלמעלה שאם לא כן לא יהא להם מנהיג וכמו שנתבאר דהראש צריך להיות מיושב בכל עת ובכל מצב ואז יעבוד את השי"ת כראוי בכל המצבים והעיתים.

וזהו הסגולה המיוחדת שאפשר לזכות בחג הסוכות דוקא וכמו שנתבאר בשם הארון עדות דכמו שמצינו בגמרא דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד משום שענין המלכות צריך שיהא דוקא בישיבה וביישוב הדעת, ובסוכה כל ישיבת ישראל היא כבני מלכים ועל זה נאמר בסוכות תשבו שיהא ישיבה שיש בה יישוב הדעת ועל ידי זה יכולים לזכות להנהיג עצמו ביישוב הדעת בכל השנה כולה.

יעזור השי"ת שנזכה לזמן שלא יהיו טרדות וליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים ולעבוד השי"ת בכל המצבים ועי"ז נזכה להקמת סוכת דוד הנופלת בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

סעודה ג' שבת חול המועד סוכות

יומא דהילולא היהודי הקדוש זיעוכי"א

תשפ"ב

מאמר "עבודת הצדיקים לגלות נשמת ישראל"

גודל ענין אא"ז היהודי הקדוש זי"ע שלמרות כל מדרגותיו היה מעריך ומייקר את חשיבות כל אחד מבני ישראל

א

בענין יומא דהילולא של זקני מרן היהודי הקדוש זצוקללה"ה זי"ע יש לבאר מהו הענין שעושים יומא דהילולא לזכר הצדיקים הקדושים, וכיצד שייך לזכות לקבל השפעה מקדושתם ועבודתם שהם לנצח נצחים.

ובהקדם לכך יש לבאר ענין גדולת הצדיקים שצריך מקודם לידע על כל פנים אפילו במעט מגודל מדרגתם וקדושתם הנשגבה אשר היא למעלה מהשגת אנוש ולהבין דרכם ועניינם בעבודת השי"ת, ואת דרך הקודש אשר הנחילו לדורם ועד סוף כל הדורות.

ד

והנה בענין זקיני היהודי הקדוש ז"ע בעל ההילולא ידוע אשר הרבה צדיקים בכל הדורות גילו עליו עניינים נוראים על מדרגותיו העצומים ועל מסירות נפשו שהיו באופנים ודרגות אשר אין לתאר כלל, ונביא ממש מקצת בקצרה מה שאיתא מתלמידיו הקדושים.

ווא"ז הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זצוקלה"ה ז"ע העיד מה שראה בעצמו אצל היהודי הקדוש ז"ע בחג הסוכות ומובא בספר קרני ראם זכותא דאברהם [עמ' קמב] וז"ל: הרב הקדוש רבי שלמה לייב מלענטשנא ז"ע סיפר בזה הלשון אצל היהודי הקדוש היה שני סוכות אחד למעלה ואחד למטה, והיה הולך מסוכה של מעלה להסוכה של מטה לנוח עצמו, והיה אז האושפיזא של יצחק אבינו ע"ה ובעת שבה היהודי להסוכה ראינו שיצחק אבינו בא עמו, ומעת שהלך מהסוכה ראינו שיצחק אבינו הלך אתו, ועבדנו בזה את יוצרינו ובוראינו עד הסדרה ואלה תולדות יצחק עכ"ל"ק.

עוד איתא ממדרגתו העצומה של היהודי הקדוש ז"ע בספק הקדוש ישמח ישראל [פרשת תולדות] וז"ל"ק: "וכ"כ הגיד בעצמו ואברככה "לפני ה', היינו במדריגת כה"ג ביוה"כ שנ' בו לפני ה' תטהרו, והשם ה' יוצא מעצמו, כמבואר בכהאר"י ובזוה"ק [ח"ג ס"ז. ע"ש], בקדושה ובטהרה, ולפני מותי, כי איני יודע אם אוכל אחר הברכות האלו עוד להחזיר נשמתו לגופי לעוה"ז. וכאשר נאמר ושמעתי מפי כ"ק אאמו"ר זצלה"ה ז"ע על היהודי הק' זצלה"ה שבכל יום ויום קודם התפלה נפרד בשלום מכל אוהביו [בל"א ער האט זיך גיזעגינט וכו']" עכ"ל"ק.

והענין שהיה היהודי הקדוש ז"ע נפרד מכל אנשי ביתו בטרם ילך ויתפלל משום שלא היה בטוח שיחיה בזה העולם אחר תפילתו מרוב דביקותו ומסירות נפשו שהיתה תפילתו בדרגה של מסירות נפש כפשוטו, וכאשר היה חוזר לחיות בזה העולם אחר התפילה היה זה נס בפני עצמו, וכן היה לבסוף שנסתלק בעת תפילתו כידוע.

ב

ואולם מצינו חידוש גדול בדרכו של היהודי הקדוש שלמרות כל מדרגותיו העצומות, עם כל זה היה מחשיב עד מאד כל אחד ואחד כמו שיתבאר, שהרי בדרך כלל כאשר יש לאדם מדרגות גדולות כאלו. אזי אין יכול להחשיב ולהעריך הדברים הפשוטים של אנשים בדרגה פחותה וכיוצא אולם זקיני הקדוש ז"ע עם כל זה שהיה בדרגה עצומה כל כך מכל מקום מרום דרגתו היה יורד ומחשיב ומעריך עד מאד כל עבודה פשוטה של כל איש ישראל.

ומובא בספרים הקדושים על בעל ההילולא זקיני היהודי הקדוש ז"ע שהיה אומר בסוכות אשר היהודי הכי פשוט שבה אצלו בסוכתו הרי זה ההידור סוכה הכי גדול ששייך, והיינו שהיה משיג את גודל דרגתו וערך נשמתו של כל אחד ואחד מישראל וכמו שיתבאר.

וכמו כן לימד היהודי הקדוש שצריך לאהוב כל אחד מישראל ואפילו אם היה רשע גמור מכל מקום צריך לאהבו ורק אם היה רואה אותו בשעת העבירה עצמה אזי באותה שעה בלבד צריך לשנאותו כדאיתא בגמרא אולם מיד אחר כך צריך לחזור ולאהוב אותו.

וכמו שכתב אא"ז בסה"ק תולדות אדם [פרשת פנחס] וז"ל"ק: "או יש לומר בתוכם, שהתורה הקדושה מלמדת אותנו דרך הישר, אם תראה שאחד מבני ישראל עובר עבירה ח"ו, לבל לשנוא אותו עבור זה. כמו ששמעתי מאאדומ"ר הרה"ק זצלה"ה ז"ע, שאמר בשם הרה"ק היהודי זצלה"ה ז"ע ועכ"ל: שמצות אהבת בני ישראל הוא כל כך, שיאהוב את כל אדם מישראל. רק אם תראה שעובר עבירה ח"ו, לשנוא אותו רק בשעת מעשה, ולא אחר כך", עכ"ל"ק.

ואכן יש לבאר את דברי קדשו שאף כאשר אם רואה ח"ו לרשע שעובר עבירה חמורה ח"ו ובשעת מעשה צריך לשנאותו א"כ מדוע מיד אחר זה מחוייב לחזור ולאהוב אותו.

ג

וביאור הדברים הוא שאא"ז היהודי הקדוש ז"ע היה מגלה את גודל כח נשמתו של בני ישראל אשר אין לשער כלל ערך גדולת והכוחות העצומים שיש בכל איש ואיש מבני ישראל ואפילו אם יהא האדם הפחות ביותר ורשע שברשעים, אך בליבו פנימה ישנה נשמה גדולה ויקרה מתחת כסא הכבוד חלק אלקי ממעל ממש ומכח גודל גפשו ונשמתו של איש ישראל יכול להתהפך ממצבו הפחות והירוד ככל שיהיה למצב אחר לגמרי ולהיות מעתה לצדיק גמור וזה דבר פלא שאינו שייך כי אם אצל איש הישראלי.

ה

והדבר מבואר להדיא בגמרא עבודה זרה [יז]: "אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות בשעת הרגל דבר הפיחה אמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר ונמקו כל צבא השמים אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא [והא הכא בעבירה הוה ומית] התם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן רבי" ע"כ.

ומבואר בגמרא המעשה העצום והנורא של ר"א בן דורדיא שנפל לעבירות החמורות ביותר וכבר הגיע לשאול תחתית ואפ"ה בשעה אחת חזר בתשובה שלימה ונמחלו לו כל עבירותיו החמורים ביותר ולא רק זאת אלא שנקרא בשמים רבי, ואם בשמים קורים אותו רבי הרי ודאי שהוא חשוב עד למאד וכל זה נעשה בשעה אחת שנתהפך לגמרי מהרשע הגדול ביותר לצדיק גדול ונשגב.

והנה בגמרא מבואר שבכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש לבאר מדוע בכה רבי על כך הרי אדרבה היה לו לשמוח בשמחה גדולה שאותו רשע חזר בתשובה שלימה ועוד נחשב לרבי וצדיק.

אך הביאור הוא משום שרבי ראה עד כמה גדול כח איש הישראלי שרשע גמור כזה כמו ר"א בן דורדיא יכול בשעה אחת להתהפך עד כדי כך א"כ אין השגה מה שיכול איש יהודי לעשות בשעה אחת ועל זה בכה רבי שאין ישראל יודעים מגודל כחם וכמה אפשר להשיג ולעשות התהפכות לטובה כל אחד בשעה אחת, וע"ז בכה שאין יודעים בני ישראל עד כמה גדול כוחם ואם היו יודעים היו יותר מנצלים את הזמן ביודעם מה יכול איש ישראלי לעשות בשעה אחת.

ד

וענין זה של כח נשגב ועצום של איש ישראל להתהפך ברגע אחד מבואר הלכה למעשה בגמרא קידושין [מט]: "המקדש את האשה על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו" ע"כ.

וכן נפסק להלכה שהמקדש את האשה על מנת שאני צדיק גמור הרי היא צריכה גט ואפילו הוא רשע גמור ויש פוסקים שסוברים שזהו ספק דאורייתא ממש משום שבאמת יש לחשוש שמא הרי הוא צדיק ואף שידוע לרשע גמור מכל מקום שמא הרהר תשובה בליבו ואפשר שנתהפך באותה שעה מהרשע הגדול ביותר לצדיק גמור ונמצא דנתקיים התנאי שהוא צדיק גמור ולכך יש לחשוש לקידושין דאורייתא.

ומזה רואים עד כמה גדול כחו של איש הישראלי שהוא למעלה מדרך הטבע ממש וזהו מחמת גודל כח נשמתם אשר שגבה עד מאד, וענין גודל נשמת איש הישראלי מבואר בסה"ק תולדות אדם שאין אחד שידוע גודל מעלת נשמת איש ישראל ויקרת ערכה כי אם השי"ת בעצמו ומלך המשיח וז"ל: "ונראה לפרש, דהנה איתא בגמרא (כריתות ו:): שצריכים אנו לצרף באגודת תעניתינו את פושעי ישראל, שיהיו באגודה אחת עמנו. והסימן לזה סממני הקטורת, שהיה החלבנה בצירוף עמהם. והטעם בזה הוא, מחמת שהנקודה הפנימית שיש בכל אחד ואחד מישראל, הוא יקר מאד מאד, כמאמר חז"ל (סנהדרין מג.): "אף על פי שחטא ישראל הוא". והנכבדות הזאת הוא, מפני שרשם נחצב מסגולת ואוצר מלכו של עולם, כאמור בתורתנו הקדושה (שמות יט ה): "והייתם לי סגולה מכל העמים". ואין שום מלאך ושרף יודעים מהות ערכם ואהבתם בעיני המקום, מחמת שהמחצב שלהם מאוצר מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. אולם לצדיקי הדור, הקדוש ברוך הוא מגלה להם את אהבתו שיש לכל אחד ואחד מישראל, בכדי שיעוררו עליהם רחמים בעת הצורך. וכמו שאנו מברכים בכל יום: הבוחר בעמו ישראל באהבה" עכ"ל.

הרי מבואר מדבריו הקדושים שענין נשמת איש ישראל הוא דבר נעלם שאין השגה בו אפילו למלאכים ושרפים אינם משיגים את גודל יקרת וערך פנימיות נפשם של בני ישראל ורק השי"ת בעצמו יודע את מעלתם וכן משיח צדקנו וצדיקי הדור גם הם יכולים לראות במידה מה את גודל יקרת ערך נשמת איש ישראל.

וזהו ביאור עניינו של ר"א בן דורדיא שאף שכל כך הרבה לפשוע וכבר נפל לשאול תחתית והיה שקוע כל כולו בצוואר הטומאה, מכל מקום מאחר שהיה בו נשמת ישראל, הרי שברצון אמיתי נהתפך כולו לטובה ובשעה אחת חזר בתשובה שלימה ונהתפך לאיש אחר עד שבשמים קרו אותו רבי, וזהו בודאי שינוי שהוא למעלה מדרך הטבע לגמרי, וזהו שייך כאמור רק בנשמותיהם של ישראל שיש בהם כחות אדירים כאלו.

ה

ובזה יתבאר דברי קדשו של בעל ההילולא היהודי הקדוש זי"ע שאף אם רואה איש ישראל נכשל בעבירה חמורה וצריך לשנאותו הרי זה רק ברגע העבירה ממש ואולם מיד אח"כ כבר אסור לשנאותו כלל אלא רק לאהבה אותו בכל לב, וזאת משום שכמו שנתבאר ישנו באיש ישראל הכח הגדול לחזור בתשובה שלימה אף בהרהור אחד אמיתי ויכול להשתנות ברגע אחד מן הקצה אל הקצה.

וכמו שנתבאר דצדיקי הדורות הם היודעים את גודל נשמתם של בני ישראל ועל כן היהודי הקדוש זי"ע בכל מדרגותיו והשגותיו הנוראים השיג וידע להעריך במעלתם הגדולה של כל אחד ואחד מבני ישראל ועל כן החשיב כל אחד וכמו שנתבאר מאחר שהוא גילה את גודל יקרת ערך נשמתם.

ובאמת דברים אלו צריכים להתנהג הלכה למעשה לדעת להעריך כל יהודי ויהודי ואף אם רואה שנכשל בעבירה הרי מיד אח"כ יאהב אותו, ואילו היו יודעים העולם ומתנהגים כפי אשר גילה היהודי הקדוש בודאי היה מתרבה ביותר אהבת ישראל לכל איש ואיש מישראל וכמו שנתבאר מה שהצדיקים הקדושים מגלים לנו את גודל וחשיבות יקרת כל אחד ואחד מבני ישראל.

ודוקא על ידי שמגלים הצדיקים הקדושים את חשיבות בני ישראל ואת גודל נשמתם על ידי זה באמת מביאים אותם שיאמינו בעצמם ויחזרו בתשובה שלימה וידעו את גודל כחם בשמים ובארץ.

ואכן לעתיד לבוא כאשר יתגלה מלך המשיח והוא יגלה לעין כל את גודל ערך נשמתם של בני ישראל ועל ידי זה ירומם את קרן ישראל ובה שיגלה את גודל חשיבותם על ידי זה ישונו בתשובה שלימה, ויתגלה גודל פנימיותם של כל איש ואיש מישראל ללא יוצא מן הכלל ובה יתקרבו כולם אל השי"ת.

ו

והנה ידוע דברי הגמרא דגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם ומעתה הרי אם בחייו של א"ז היהודי הקדוש זי"ע ראה וגילה את גודל יקרת ערך נשמתם של בני ישראל הקדושים הרי לאחר פטירתו בשמים ממעל הרי בודאי עוד יותר ויותר יכול לגלות את עומק פנימיות נפשם של בני ישראל ולגלות הפנימיות שבהם.

ואלא דצריך שיהא לנו דרך והתקשרות להצדיק כדי לקבל ההשפעה ממנו, דדוקא על ידי שאנו רוצים ומשתוקקים להאור הנשפע מהצדיק הקדוש זי"ע אזי זוכים לקבל ממנו השפעה גדולה, וכמו שרואים מהמעשה של זקני הקדוש מלענטשנא זי"ע שראה את היהודי הקדוש שהיה יורד מסוכה שלמעלה לסוכה שלמטה וירד עמו יצחק אבינו ע"ה, א"כ בודאי שאף עתה יכול לירד בהשפעתו מסוכתו שלמעלה בגניזי מרומים לסוכה שלמטה בהאי עלמא ולהשפיע שפע רב ובעיקר לגלות לבני ישראל את גודל ערכם ואת כוחם שהוא למעלה מדרך הטבע.

והנה אנו חיים בדור שפל שהעולם טמא ומטמא בטומאות נוראות ואויר העולם נעשה מזוהם באופן שלא היה מימות בריאת העולם, וכמובן שבעולם שפל כל כך לא היה שייך להחזיק מעמד ולחיות ביהדות כלל ללא השפעתם של הצדיקים הקדושים זי"ע שהשפיעו קדושה בעולם למען יחזיקו בני ישראל מעמד באלו הדורות החשוכים, ובודאי הם עומדים ומשפיעים כל העת קדושה וטהרה וכוחות לבני ישראל שיחזיקו מעמד ביהדותם ובטהרתם.

ז

ואולם כדי לקבל ההשפעה מהצדיק צריך שיהא איזה קשר ושייכות ועל כל פנים שיהא רצון והשתוקקות לקבל ההשפעה ממנו וזהו הענין שעושים סעוה ויומא דהילולא על הצדיקים שעל ידי משתוקקים לשייכות עמם, אזי

בודאי מקבלים השפעה גדולה, וכמו שנתבאר שיסוד השפעתו של היהודי הקדוש זי"ע שלמרות גודל השגותיו ומדרגותיו מכל מקום היה מגלה את גודל יקרת ערך נשמת איש ישראל ובודאי לאחר מיתתו הרי כל רצונו הוא להשפיע שפע קודש לעם ישראל וכאשר מתקשרים ומשתוקקים לילך בדרכו אזי יכולים לקבל השפעה ממנו יותר ויותר, שיהא מסתכל אלינו ויושפע עלינו שפע קודש.

והרי ידוע דברי חז"ל הקדושים על גודל כח הסתכלותם וראייתם של הצדיקים הקדושים וכמו שאמרו בגמרא נדרים "כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני כו" והיינו שבכח ראייתם והסתכלותם לבד היו משפיעים או לטובה או חלילה כאשר היה מצטרך היו ממיתים את אותו האדם שהיה נצרך לכך בעבורו ובעבור העולם, וכן איתא בגמרא שבת [לד.] על רשב"י הקדוש: "נתן בו עיניו ונעשה גל עצמות" והיינו שבכח הראיה בלבד היו יכולים להשפיע כל כך.

והרי בודאי מידה טובה מרובה שאם בהסתכלותם בלבד היו יכולים להפוך איש חי לגל עצמות, הרי בודאי שבראייתם יכולים להפוך גל של עצמות, ח"ו שאם חלילה יהא איש ישראל בחינת רשע שאיתא בגמרא רשעים בחייהם קרויים מתים ואין לו חיות כלל הרי ודאי שאם יזכה להסתכלות וראיית הצדיקים יכול להתהפך ולהיות לאיש חי ולחזור בתשובה שלימה ולהשפעות גדולות ברוחניות ובגשמיות.

ואנו מבקשים ומתפללים ביומא דהילולא של זקני היהודי הקדוש זי"ע שיהא מסתכל ומשפיע בהאי עלמא שיאיר את נשמותיהם של בני ישראל ושיהיו בני ישראל יכולים להתקיים ולהחזיק מעמד ושלא יהא שנאת חנם ח"ו מאחר על חבירו, ויהי רצון שנזכה לישועות גדולות ברוחניות ובגשמיות עד שנזכה לישועה הגדולה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

אושפיזא דיוסף הצדיק

כ' תשרי תשע"ב

מאמר מידת יוסף הצדיק

א

שילוב מידות עראי וקבע שבסוכה

הסוכה עצמה דירת עראי - והאדם דר בתוכה בדרך קבע

גרסינן בגמרא ריש מכילתין [סוכה ב.]: "בסוכות תשבו שבעת ימים [ויקרא כג מב], אמרה תורה: כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי". ולהכי קיימא לן בכל דוכתא, סוכה דירת עראי בעינן.

אמנם מאידך קיימא לן כלפי דין הדיור שבסוכה, שצריך להיות בדירת קבע, ולא בדרך עראי. כמבואר בסוגיא להלן [כח:]: "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע, וביתו עראי. כיצד, היו לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה, אוכל ושותה ומטייל בסוכה. מנא הני מילי, דתנו רבנן, 'תשבו' כעין תדורו, מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע, וביתו עראי וכו'". ע"כ. ומהאי טעמא פטרו חכמים את המצטער מן הסוכה, כדאיתא התם [כו.], עיין שם בתוספות [ד"ה הולכי דרכים].

צ"ע במהות הסוכה כיצד מתערבים בה שני עניינים סותרים עראי וקבע

ונמצינו עולין בשני הגדרים יחדיו, שצריך בסוכה גם דין עראי וגם דין קבע. שמצד עצמה של סוכה, דירת קבע בעינן בה. ומצד דיור הגברא שבסוכה, צריך לדור בה בדרך קבע, כדי שבכל שבעת הימים יעשה ביתו עראי וסוכתו קבע, מדין תשבו כעין תדורו.

ויש לבאר במהותה של סוכה, כיצד יתכנו בה שני הגדרים יחדיו, ומדוע מתערבים שני העניינים הסותרים. שממה נפשך אם לבחינת העראי אנו צריכים, שלא יהיה קביעות בסוכה, מדוע צריך האדם לקבוע בה דירתו בקבע. ואם צריכה הסוכה לקביעות, מדוע סוכה דירת עראי בעינינו, וצריך ביאור.

בתולדות אדם הקשה מעין זה – מפלוגתא דתנאי אם דירת עראי או קבע בעינינו

וכבר עמד במעין זה א"ז זצלה"ה, בסה"ק תולדות אדם [ליל ב] וז"ל: "ופרוס עלינו סוכת שלומך סוכת רחמים וחיים ושלוש. ויש לדקדק, איך שייך להסוכה לשון שלום וכו'. ונוכל לפרש פירוש השלוש, כמו דאיתא בגמרא [סוכה ב.] הפלוגתא חכמים ורבי יהודה, שחכמים אומרים סוכה דירת עראי בעינינו, ורבי יהודה אומר דירת קבע בעינינו. ולכאורה מה שאנו מתפללים והאר עינינו בתורתך, ותורה הוא אמת, ובודאי היו התנאים ההם רואים כל אחד האמת, ואיך יוכל להיות שאחד יאמר דירת עראי בעינינו, והב' יאמר דירת קבע בעינינו - מהיפך להיפך". עכ"ל.

הרי, שאף הוא הקשה על עירוב שני הגדרים הסותרים בסוכה, אלא שהוא הקשה זאת מצד פלוגתא דתנאי שעל כרחך תרווייהו קשוט, ואלו ואלו דברי אלקים חיים כמבואר בפרק קמא דעירובין [יג: ע"י ריטב"א שם]. – ואנו הוכחנו אף לחכמים עצמם, דקיימא לן הלכתא כוותייהו, דסוכה דירת עראי בעינינו, מכל מקום אנו מוצאים בה גם דין 'קבע', כלפי דיור הגברא בחובת תשבו כעין תדורו בקביעות.

מהלך התו"א ביישוב הסתירה – שצריך לקבוע ארעיות עוה"ז בלבד

ובתולדות אדם שם, כתב ליישב בביאור התערבות שני הגדרים הסותרים בסוכה הקדושה, וז"ל: "אבל נוכל לומר, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. לפי דאיתא בספרים הטעם על ישיבת הסוכה, 'דרחמנא אמר צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי' [סוכה שם], כדי שנדע שזה העולם הוא רק דירת עראי".

"ורבי יהודה מודה לחכמים גם כן בזה, שסוכה דירת עראי בעינינו, אלא שהוא בא להוסיף עוד על החכמים, שהם אומרים שדי בשבעת ימי הסוכה בלבד, ורבי יהודה אומר ששבעת ימי הסוכה הם מרומזים על כל השנה. היינו, שצריך האדם להיות זאת קבוע בלבד תמיד, שזה העולם הוא רק דירת עראי, ולא דירת קבע. וזה כוונת רבי יהודה במה שאמר סוכה דירת קבע בעינינו, היינו שיהיה זאת אצל האדם בקביעות בכל השנה בלבד, שאנחנו בזה העולם כדירת עראי, ולא אותן השבעה ימים בלבד".

"וזאת הוא הפירוש שאנו מתפללים על 'סוכת שלום', היינו שנעשה שלום בין חכמים לרבי יהודה, שנדע באמת כל השנה בקביעות שצריך האדם להיות בעולם הזה רק כדירת עראי". עכ"ל.

נמצא לפי דרכו מתבאר שילוב ב' המידות הסותרות עראי וקבע במהותה של סוכה, ללמדך שכך צריך לחיות האדם בעולמו, בשילוב עראי וקבע הללו, שתהיה עראיות העולם הזה קבועה בכל עת בלבד, ולא יחוש עצמו כאן כתושב קבוע לנצח, רק יזכור בקביעות עראיותו בעולמו, שכל ימינו כצל עובר וכחלוש יעוף. ובזה יזכה לחיות כנכון את חייו עלי אדמות, ולקיים דין המשנה באבות [פ"ג מ"א]: "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון וכו'".

ב

מידת ההשתוות של יוסף הצדיק

ונראה ליישב בדרך נוסף שילוב העראי והקבע הנצרכים במצוות הסוכה, שהוא בא ללמדנו דרך בעבודת השם יתברך.

האושפיזין הבאים אל הסוכה – שייכים במידתם למצות הסוכה

ונקדים תחילה ביאור ענין האושפיזין קדישין, שאנו מזמנין בכל יום אל הסוכה. שבודאי לא בחינם קבעו להזמין בימי הסוכות הללו, אלא שיש להם לאושפיזין ולבחינת עבודתם שייכות וקישור מיוחד לענין הסוכה. וכיום באושפיזא של יוסף הצדיק, בודאי יש גם שייכות לבחינת יוסף הצדיק עם מצות הסוכה ועניינה. ויש לבאר מהות קישור ושייכות זו, במה שייכת מידתו של יוסף הצדיק לחג הסוכות.

אך כבר ביארנו בס"ג דשבת חול המועד [לעיל פרק ט"ו], על פי מאמר כ"ק א"ז המהרש"ל מלענטשנע זי"ע, ששונה מצות הסוכה משאר מצוות שבתורה, שיש בה מעלה יתרה שאין בשאר המצוות, בהיות האדם נכנס כל

כולו עם גופו הגשמי אל תוככי הסוכה קדישתא. וביארנו שחלוקה זו מצוה זו ביסודה משאר המצוות, שעיקר בעשייה שבגוף הגשמי ולא בנפש עיין שם. – ובזה ביארנו הטעם שמסוגלת מצוה זו לתיקון גדול לחטא הידוע. בהיות מצוה זו מקפת את כל אברי וחלקי האדם, שכ כולו בתוך המצוה, ולעומת זאת מצינו להיפך בחטא המר הזה, שמבואר בספרים הקדושים הטעם שהוא חמור ביותר, מפאת שזה החטא היחיד שהאדם פוגם בו בכל האברים כולם, מקדקוד ראשו עד כף רגלו, באשר מקורו ושורשו במוח ובשורש חיות האדם, ועובד דרך השדרה וכל הגוף כולו, ונמצא כל האדם כולו מתקלקל ונפגם בחטא זה רחמנא ליצלן כנודע. ולפיכך זה לעומת זה במידת הקדושה, באה הסוכה הקדושה ומכניסה את האדם כל כולו בכל איברי גופו לתיקון הקדושה.

ובזה נמצא שפיר מידתו של יוסף הצדיק בעל האושפיזא שייכת מאד למצות הסוכה, שכן בהשפעת מצוה זו נכנס האדם לתיקון קדושת יוסף הצדיק בשמירת ברית קודש.

בכל המצבים הארעיים שעברו על יוסף הצדיק – תמיד נשאר בקביעות קדושתו ומנוחת נפשו

עוד נראה בביאור מידתו של יוסף הצדיק במצות סוכה זו, דהנה מצינו בו ביוסף הצדיק שמלבד עמידתו איתן בניסיון יסוד מידת קדושתו, זכה בתוצאה למידת ההשתוות הנפלאה, שבכוח התגברותו החזקה בכל קשיי הניסיון החמור שניסתו אשת פוטיפר, כמבואר בסוגיא דיומא [לה: ע"ש. נתחזקה ונשתרשה בו בתוקף מידת ההשתוות, שכל מה שעשה עימו השם יתברך היה מקבל בשמחה. וגם במצבים הקשים לא חדל מעבודת השם בשמחה ובאמונה, שהכל נעשה עימו לטובתו ולטובתם של ישראל, כאשר מעיד על כל זאת בעצמו [בראשית מה ה] "אל תעצבו ואל ייחר בעיניכם כו', כי למחיה שלחני אלקים לפניכם".

ומטבע האדם כאשר אינו במקומו וככל שעוברים עליו מצבים קשים, ובחינות ארעיים בחייו, שזה מערער את קביעות מנוחת נפשו ודעתו, ואינו יכול לעבוד את השם כראוי לו. – אבל יוסף הצדיק עבד השם יתברך בכל גלויות הקשות שעברו עליו, וקבע את עצמו בקביעות איתן בשמירת קדושתו ומנוחת נפשו בתוככי כל המצבים הארעיים הרבים שעברו עליו בחייו.

שכן עברו על יוסף כמה וכמה מאורעות קשים בכל הגלויות שעבר, מתחילת שנותיו כאשר הורידוהו אחיו לבור, ומשהורד מצרימה ונמכר לעבד בניסיונות הקשים בבית אדוניו, ואחר כך בבית האסורים מקום אשר אסירי המלך אסורים. ובהיותו כל אותם שנות גלות במקום נכר יחיד ועראי מאד בעולמו רחוק מאביו וממשפחתו, שאין לך מצב 'עראי' גדול מזה, שהאדם מבודד לעצמו, זרוק בנכר בשפל המצב וכו'. – ועם כל זאת, לא הניח בשום אופן לארעיות זו, להפריעו מקביעות נפשו בעבודתו יתברך, ושמר על עצמו בכוחות איתן, ונשאר קבוע כל העת במדרגתו שבקדושה ועבודת הבורא ברוך הוא.

אף בבית הסוהר נשאר יוסף בהווייתו ובמדרגתו בקביעות תמיד

כמו שכתב א"ז זצללה"ה בספה"ק תולדות אדם [פרשת וישב ד"ה ויקח אדוני] וז"ל: "ויקח אדוני יוסף אותו, ויתנהו אל בית הסוהר, מקום אשר אסורי המלך אסורים, ויהי שם בבית הסוהר [בראשית לט כ]. וי"ל לכאורה ויהי שם בבית הסוהר הוא מיותר, כי בודאי היה במקום שנתנוהו".

"ונוכל לומר, כי הכתוב יגיד בזה צדקתו של יוסף, שהיה כל כך גדול בצדקו, אפילו בעת שהיה במצור ובמצוק מאד, אף על פי כן לא ירד ממדרגתו הראשונה. וזה היא הפירוש 'ויהי שם', פירוש שהיה בהווייתו ומדרגתו הראשונה, אפילו כשהיה בבית הסוהר".

"או יאמר, ויהי שם בבית הסוהר, כמאז שהיה בבית פוטיפר ולא היה חסר לו כלום, כי פוטיפר מסר לו כל אשר לו בידו וכל הונו ורכושו, כמו שכתוב [בראשית לט ו] 'ולא ידע אתו מאומה'. ולא היה לו שום צער, רק מה שנתרחק מאביו ומאחיו. – כמו כן עתה בבית הסוהר, לא הרגיש שום צער אחר מחמת נתינתו בבית הסוהר, רק עיקר הצער היה לו שנתרחק מאביו ומאחיו". עכ"ל.

הרי מבואר גדולתו של יוסף הצדיק, מלבד בשמירת ברית קודש, שהיה שווה במידת ההשתוות בשלמות כל המצבים כולם, לקבל הכל בטובה ובמנוחה, ולא היה לו שום צער בכל מצב שהוא, גם בתוככי בית האסורים של אסירי המלך ברוך הוא, וקיבל הכל בשמחה.

יוסף מדגיש לאחיו שאין בליבו שום טינה עליהם – שקיבל הכל באהבה

ומבואר זאת היטב בדיבוריו עם אחיו בהתגלותו אליהם, שכל העת מדבר עימם רק דיבורי נחמה ופיוס, שהכל לטובה, וכך היה צריך להיות. כמבואר בפרשת ויגש [בראשית כה ד]: "ויאמר יוסף אל אחיו, גשו נא אלי ויגשו. ויאמר, אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה. ועתה אל תעצבו, ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה, כי למחיה שלחני אלקים לפניכם. כי זה שנתיים הרעב בקרב הארץ, ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר. וישלחני אלקים לפניכם, לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדולה. ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה, כי האלקים, וישימני לאב לפרעה, ולאדון לכל ביתו, ומושל בכל ארץ מצרים". ע"כ.

הרי מבואר שלא היה לו ליוסף שום קפידא או ערעור על הנהגת השם יתברך עימו, והיה מקבל הכל באהבה ובשלמות, ולא היה לו מעולם שום קפידה על אחיו. ועל דרך שפירש שם באור החיים הקדוש וז"ל: "גם סמך לומר 'אחיכם' – אשר מכרתם", לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני". עכ"ל.

כי האחים הקדושים סברו שבודאי מקפיד עליהם יוסף ושונא אותם, שהרי הם שמכרוהו לעבד למצרים, ומחמת סבל כל ההורדות וההשפלות הללו שנים רבות. וכל אותם ניסיונות קשים ומרים שעברו עליו, הכל היה בסיבתם. אבל יוסף חוזר ומדגיש להם כל העת "אני יוסף אחיכם", באותה אחווה ואהבה תמיד, ולא כהתה ממנו עין האחוה. שקיבל הכל באהבה, וידע באמונה שלימה שכל מה שעושה עימו השם יתברך וכל מאורעותיו הכל לטובתו.

ג

המקבל הכל בטובה – זוכה שנהפך עליו הכל לטובה

כאשר קיבל יוסף הכל באהבה במידת ההשתוות – זכה שנהפך לו כל דבר לטובה

ובהיות שקיבל הכל בטובה, ובכל דבר שעבר על יוסף הצדיק היה בבחינת "גם זו לטובה", זכה בסוף להיושע. שכאשר האדם מאמין באמונה שלמה שהכל לטובה, אז נהפך עליו באמת הכל לטובה. כמו שכתב בחכמת שלמה [או"ח סי' תקפ"ג], וז"ל: "בראש השנה יהיה אדם משמח, ואומר: כל מה שעשה הוא יתברך הוא לטובה, ובזה יהיה נהפך באמת לטובה. ולכך מהאי טעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בראש השנה אחרי תפילת שחרית: כל מה שעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה". עכ"ל.

כאשר זכה יוסף לשלמות מידת ההשתוות הזו, שקיבל הכל בטובה, זה הפך עליו הכל לטובה, שגם בטרם נושע להתגלות עם אביו ומשפחתו. גם בהיותו בתוככי הירידה והגלות היה ה' עימו בכל מקום, והיה שם איש מצליח בכל דבר, הן בבית פוטיפר והן בהיותו בבית האסורים. שכשהאדם מקבל הכל בטובה ובאמונה תמימה, הרי שנמתק לו בזה אף הגזירה עצמה, ומצליח מאד ומתגדל בתוך צרת גלותו.

כמו שנאמר בו בפרשת וישב בהיותו בעבדותו בבית פוטיפר [בראשית לט ב]: "ויהי ה' את יוסף, ויהי איש מצליח". וכן אחר כך כאשר הורידוהו יותר אל בית האסורים נאמר בו [שם כא – כג]: "ויהי ה' את יוסף, ויט אליו חסד, ויתן חינו בעיני שר בית הסהר. ויתן שר בית הסהר ביד יוסף את כל האסירים אשר בבית הסהר וגו'. אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה בידו, באשר ה' איתו, ואשר הוא עושה ה' מצליח".

הנוטר עצמו בקדושה זוכה להתגברות איתן וקביעות הנפש בטובה

כי זו היא מדרגתו הגדולה של יוסף, שלא היה בלבו שום קפידה מעולם על אחיו, וקיבל כל הקורות עימו באהבה ובתמימות שלמה ונאמנה, שכך הוא רצון של מעלה. – וזכה לזו הדרגה, מכוח קדושתו הגדולה, שהגביר כח הנפש על משיכת הגוף, ומוח שליט על הלב, ולא הניח עצמו להימשך אחר משיכת והתגברות כח הגוף.

וזה פירוש מאמרו לאחיו בהתגלותו [בראשית מה ג – ד]: "אני יוסף, העוד אבי חי. ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו. ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו, ויאמר אני יוסף אחיכם". ופירש רש"י שם ענין הכפלה, שכפל מאמרו אליהם "אני יוסף", וז"ל: "גשו נא אלי. ראה אותם נסוגים לאחור, אמר עכשיו אחי נכלמים, קרא להם בלשון רכה ותחנונים, והראה להם שהוא מהול". ע"כ. וכבר נעמדו המפרשים שם ענין המילה לכאן. אך הראה להם שורש כוחו הגדול, שאין בלבו קפידה ושנאה עליהם, ולדבר אליהם בלשון רכה ותחנונים בעת שהם נכלמים, כאשר הם שגרמו לו כל הרעה הזאת. – מחמת שהוא מהול, ויש בו כח קדושת המילה, שהיא יסוד גבורת הנפש כמבואר, שהנוטר זוכה להתגברות איתן ועמידת תוקף בכל מצב שיבוא עליו כראוי וכנכון.

נמצינו למדין אם כן מידה גדולה נוספת ביוסף הצדיק, מלבד שמירת הקדושה במידת יסוד. והיא בקביעותו איתן בכל דבר שלא לעזוב ביטחונו ואמונתו בהשם יתברך, ולקבל הכל בטובה ובתמימות, אף בתוך כל הנפילות ומצבים ארעיים מאד שעברו עליו.

עירוב מידות קבע ועראי בסוכה – ללמד לאדם לקבוע עצמו בתוך הארעיות

והנה במהות מצות הסוכה, שנתבאר שמשלבים בה שני מידות הסותרות יחדיו הארעיות עם הקבע. נראה שעיקרו לרמז וללמד לאדם, לקבוע עצמו ונפשו הפנימית איתן בקביעות הקדושה בכל המצבים בשווה, גם בעיתותי ארעי וגלות, וגם במצבים שאין האדם במקומו, ואינו בישיבתו הקבועה בביתו, שמטלטלים אותו מן השמים בכל מיני טלטולים המערערים את יציבות קביעות נפשו. – לא יניח ליצר לבלבל בזה את דעתו ומנוחת נפשו הפנימית, רק יישאר בפנימיות נפשו ובתוככי לבו קבוע איתן על מעמדו, ועל נשמתו הקדושה. וזאת מלמד הסוכה הקדושה, שיש קביעות בתוך הארעי, ושפע קודש זה של מצות הסוכה צריך לקחת לכל השנה כולה, כמו שהובא לעיל [ס"ק א] מדברי התולדות אדם, שהסוכה משפיע לכל השנה, להחזיק האדם איתן בקביעות פנימית שבנפש בתוככי כל מצבי הארעי העוברים עליו במשך ימות השנה.

וכל זאת נשפע ממידת יוסף הצדיק כמבואר, שבשורש מידת יסוד עולה בתוצאתה מידת ההשתוות, לקבל הכל בטובה בשלמות, שלא לאבד את קביעות הנפש בתוככי כל המצבים הארעיים שעוברים על האדם.

קישור אושפיזין דיוסף לסוכה – שמשניהם נשפע כח ההשתוות והקביעות תמיד

ובזה מבואר היטב קישור ושייכות אושפיזא דיוסף צדיקא להאי סוכה דנן, מלבד מה שנתבאר שהסוכה קדישתא יש בה תיקון מידת יסוד. כי בסוכה זו מתגבר ומתחזק גם מידת ההשתוות של יוסף הצדיק, ומשפיע מידת האושפיזין שמגיעה אל הסוכה, ומתחזק בזה כח השפעת הסוכה, לחזק ולחשל את נפש האדם, שבכל מצב ארעי שלא יעבור עליו, תמיד יישאר מצידו בבחינת קבע שבתוך הארעי, ותהיה מצות הסוכה ולימודה תמיד לנגד עיניו, שיש אפשרות שמירת הקביעות הפנימית בתוככי הארעיות. וילמד זאת מבעל האושפיזא דנן, שלא הקפיד בשום טינה ושנאה על אחיו. וגם אם יעשו לו רעה, או שיפגעו בו ויעליבוהו וכדומה, לא יקפיד בזה כלל וכלל, ולא יהיה בלבו שום שנאה או מרירות ותרעומת על הקורות עימו, לא בין אדם לחבירו ולא בין אדם למקום, רק יקבל הכל בתמימות ובאהבה ונאמנות, כאשר תקוע בקביעות נפש ונשמת ישראל.

ובזה צריך כל איש ישראל להזמין ולהכניס האושפיזין קדישין ומידתם בלבו, וצריך שיתקשר עצמו מדי יום בחג הסוכות עם מידת האושפיזין של אותו היום. וכעת באושפיזא דיוסף הצדיק, צריך לחזק ולקשר עצמו היטב בקשר עליון במידות יוסף הצדיק שנתבארו, מידת יסוד, ומידת ההשתוות כמבואר. – והסימן לאיש ישראל לידע, אם יש לו שייכות וקשר עם האושפיזין קדישין, כתב דו"ז זצלה"ה בספה"ק ארון העדות, שכאשר חש האדם ומרגיש הרגש מיוחד לאושפיזין, שנקשרה בלבו מידתם הקדושה, הוא סימן ברור שיש לו שייכות וחיבור אל האושפיזין.

שמירת מידת הסוכה והאושפיזין בלב ישראל – מקרב הגאולה וסוכות עורו של לווייתן

יעזור השם יתברך, שזכות כוחו ומידתו של יוסף הצדיק תגן עלינו ובעדנו, שנזכה להתקשר ולהתחבר כראוי במידות יוסף הצדיק, ולהכניס האושפיזא בתוככי לב ונפש, לשמור עצמנו תמיד בקביעות קדושה וטהרה, ולא להניח חלילה לארעיות עולם הזה וטומאתו למשוך אותנו לקביעות הטומאה והסטרא אחרא חלילה. רק להיאחז עצמנו איתן במידת הסוכה שתלווה אותנו בכל השנה כולה, לשמור הקביעות בתוך הארעי.

ובזכות שמירת מידת הסוכה נזכה אל הגאולה השלמה, וסוכתו של מלך המשיח. שהיא נעשית ונבנית מתוך סוכותיהם של כל ישראל. כמו שכתב א"ז זצלה"ה בספה"ק תולדות אדם [לשמיני עצרת], שכל הסוכות שאנו עושים מצטרפים כולם יחד, ומזה נעשה סוכתו של מלך המשיח. וזל"ק: "והנה כל סוכה וסוכה שאנו מקיימים, איננו דבר בפני עצמו, רק כולם מצטרפין יחד, ונעשה מכולם לפני הבורא יתברך שמו אהבה כלליות על כנסת ישראל. וזהו בחינת 'סוכה של לויתן', כי 'לויתן' הוא לשון דביקות, גם לויתן גימטריא מלכו"ת. וזה יהיה לעתיד לבוא, כשיתגלה מלכותו עלינו. נמצא, כי כל סוכה וסוכה שאנו עושין היום, יש להם חלק בסוכה של משיח, כי כולם נכללים יחד, ומכולם כאחד יבנה בחינת סוכה של לויתן". עכ"ל"ק. ובזה נזכה מהרה להתגלות סוכת עורו של לווייתן בביאת גואל צדק במהרה בימנו אמן.

שולחן הטהור הושענא רבא תשע"ה

א

איתא בספרים הקדושים בשם הזוהר הקדוש אשר עד זמן הושענא רבא וכן שמיני עצרת עדיין אפשר לשנות לטובה הגזר דין שנגזר ונחתם ביום הכפורים, וזאת משום שאז הוא גמר זמן החתימה של גזר הדין של כל השנה.

והנה הדבר צריך ביאור רב מה ששייך עדיין לשנות הגזר דין אשר בראש השנה יכתובו וביום צום כפור יחתמו, ומה שייך להשיב הדבר אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך אשר אין להשיב.

ויש שביארו ענין החתימה של הושענא רבא שהוא ענין של "חותם בתוך חותם" היינו שצריך שמירה להשפעות של ימי הדין שיהא שמור מן החיצונים וכמו שכתב בסה"ק בני יששכר [ליום הושענא רבא] וזל"ק: "קי"ל בדבר החשוב בעינין חותם בתוך חותם אין לך דבר חשוב בעולם כישראל ע"ג הגם שנחתמו לחיים ולישועה ולרחמים ביום הסליחה עכ"ז צריכין עדיין חותם תוך חותם ביום הושענא ואמרו חז"ל דבר החשוב הנשלח ביד עכו"ם דבעינן חותם בתוך חותם דכולי האי לא טרחי ומזייפי הה"ד בנידון המשפט הקדוש העליון כיון שנגמר לטובה חותם תוך חותם שוב לא טרחי הקליפות והמקטרגים לקטרג ולומר ח"ו שיגרום החטא הבן הדבר" עכ"ל"ק.

ואף שמבואר בזה מה שציום הושענא רבא מסוגל לשמור ההשפעות מן החיצונים אמנם עדיין צריך לבאר מה ששייך לשנות ולהיטיב הגזר דין שנחתם ביום כיפור ומי יבוא אחר המלך.

ב

ונראה לבאר הענין להלכה על פי המשנה בסנהדרין [מב:]: "נגמר הדין מוציאין אותו לסוקלו בית הסקילה היה חוץ לבית דין שנאמר הוצא את המקלל אחד עומד על פתח בית דין והסודרין בידו וסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו ואומר אחד יש ללמד עליו זכות הלה מניף בסודרין והסוס רץ ומעמידן ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים ובלבד שיש ממש בדבריו" ע"כ.

ומבואר בזה שיש דין מיוחד בדיני נפשות שאף אם דינו את האדם לחובה ונמצא חייב מיתת בית דין וכבר נגמר דינו ואפילו כבר יוצא ליהרג, עדיין שייך שם מוצאים לו זכות הרי מחזירין אותו ודנים אותו מחדש ואם מוצאים ממש בזכותו מוציאים אותו לזכות, ואולם בהיפך אינו כן שאם דנוהו לזכות ונגמר דינו לזכות הרי הוא זכאי ואף אם מוצאים עליו חובה אין מחזירין לחייבו.

ונלמד דין זה מקראי בגמרא סנהדרין [לב:]: "תנו רבנן מניין ליוצא מבית דין חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות מניין שמחזירין אותו תלמוד לומר נקי אל תהרג ומניין ליוצא מבית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה מניין שאין מחזירין אותו תלמוד לומר צדיק אל תהרג", וכן נפסק הדין להלכה ברמב"ם [הלכות סנהדרין פי"ג ה"א].

המורם מזה אשר בדיני נפשות ישנו דין מיוחד שאף אחר שכבר נגמר דינו ופסקו לחיוב מיתה ר"ל, מכל מקום כל זמן שלא נתבצע הדין למעשה עדיין אפשר ללמד עליו זכות ולהצילו ולזכותו בדינו.

ג

והנה לפי זה יתבאר שפיר ענין החתימה ששייך אפילו לאחר החיתום של צום הכפורים, והיינו משום שדינם של בני ישראל נחשב לדיני נפשות ולכך כל זמן שלא נתבצע הדין עדיין אפשר לשנותו לטובה.

שהרי ידוע דהושענא רבא ושמיני עצרת הם זמן יציאת הפתקא וכן מבואר להלכה בספר בכורי יעקב [הלכות סוכה תרס"ד ס"ק ט] ו"ל: "כבר האיר אור הזוהר הקדוש וידענו גם ידענו מה טעם מנהג הקדמונים לנהוג ביום זה כמו בר"ה ויוכ"פ שהוא עת חיתום הדין. ולפי המבואר בזוהר ובספרי האריז"ל בליל הושענא רבא קודם חצות הוא עת חתום הפתקין של פסק דין בני אדם, ולכן כתבו שסימן הצל אינו אלא אחר חצות, וביום הושענא רבא נמסרים הפתקין לשלוחי בית דין של מעלה וביום שמיני עצרת ניתן לשלוחין רשות לעשות הדין שנמסר להם, ולכן בימים הקדושים האלו יקיים וגילו ברעדה ואל ימשוך בתענוגים לבד את בשרו להשליך תורה ומצוות אחר גו ח"ו עכ"ל.

ומבואר דזמן הושענא רבא ושמיני עצרת נחשב לזמן של קיום הפסק דין אשר נחתם ביום הכפורים וא"כ לפי המבואר ומוכח מדברי הגמרא דכל זמן שלא נעשה הדין בפועל עדיין שייך למצוא זכות ולשנות הדין מעיקרא, ובזה מבואר היטב להלכה עניינו של יום הושענא רבא אשר בו יוצאים הפתקים ושייך לשנות הדין לטובה ולברכה.

ד

והנה ישנם כמה וכמה עתים וזמנים ויש זמנים מיוחדים של עת רצון, אשר יום נשגב זה של הושענא רבא בודאי בו אפשר למצוא בודאי זכותים חדשים לבני ישראל אשר עדיין לא היו ביום הכפורים ולכך כמו שנתבאר כאשר מוצאים זכות הרי משנים הדין לטובה ונבאר בכמה דרכים זכויות שמוצאים בבני ישראל.

דהנה בהושענא רבא אומרים "הושענא והושיעה נא אבינו אתה" ואא"ז בסה"ק דברי בינה [פרשת ויגש] וזל"ק: אנר ד' הושיעה נא שמעתי בשם הרה"ק מו"ה מאיר מפרעמישלאן ז"ל זי"ע שאמר אנא ד' הושיעה נא, "נא" לשון חצי כמו אל תאכלו ממנו נא, ופירוש לדבריו הקדושים נראה שבאמת כל ענין אין אנו בכוחינו להשלים רק החלק מצדינו שהוא החצי התחתונה והשי"ת משלים הכל, וזה מרומז כאן ג"כ על ענייני תפילה וצריך להתפלל ע"ז בעצמו להשי"ת היינו "ידבר נא עבדך" אע"פ שאני מדבר בחינת "נא" שהוא רק חצי, שאין בנו כח להשלים הכל בבחינת השלימות אעפ"כ "דבר באזני אדוני" בעתך שיבוא באזני אדוני יהיה דבר שלם בשלימות ועד"ש "דבר ולא חצי דבר" עכל"ק.

ונמצא מדבריו הקדושים שצריך להתפלל להשי"ת על זה שאף שאנו מקיימים המצוות בבחינת "נא" שאינן אלא מחצה ואינן בשלימות ישלימו השי"ת שיהא דבר ולא חצי דבר.

וא"כ נמצא דבהושענא רבא אשר הוא עיקר התפילה ואנו צועקים להשי"ת "הושע נא", ואז זוכים שהשי"ת ישלים כל מעשינו ומצוותינו שיהו בשלימות ונמצא דהרבה זכותים שלא היו ביום הכפורים מתוספים עתה ביום זה של הושענא רבא ומשנים הדינים שיהא הכל לטובת בני ישראל.

ה

עוד נראה לבאר ענין זכות שישנו בימים אלו של הושענא רבא על הגמרא סוכה [לז:]: "והיכן היו מנענעין בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה".

ואאמו"ר צולקל"ה בסה"ק חלקת יהושע מביא לבאר מה שמנענעין בהודו תחילה וסוף וזל"ק: "והיכן היו מנענעין בהודו לד' תחלה וסוף לרמז באם רוצים להמשיך רחמים וחסדים מגולים, אז צריך להודות עוד קודם הישועה על סמך העתיד ואז בסוף נעשה חסדים מגולים אכ"ר עכל"ק.

וביאור דבריו הקדושים, וכן איתא בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע אשר עבודת בני ישראל היא שאומרים שירה מודים עוד קודם הישועה ובאים להשי"ת עם בטחון שבודאי יושיעם ויצילם וישפיע להם שפע גדול וכבר מעיקרא מודים להשי"ת, וזהו הכוונה שמנענעים בהודו לד' תחילה וסוף היינו שאף קודם ישועתם מודים הם להשי"ת על הישועה אשר בטוחים בחסדו יתברך.

ובזה עצמו שבני ישראל מודים להשי"ת על ישועתו עוד קודם בואה בזה גורמים הם לעת רצון גדולה בשמי השמים ובפרט ביום נשגב זה של הושענא רבא אשר בו מנענעים עצמם בני ישראל להשי"ת בבחינת הודאה מעיקרא עוד קודם שרואים הישועה בזה גורמים עת רצון ושפע רב ורחמים גדולים ומגולים על בני ישראל.

ו

ובגמרא ראש השנה איתא שכאשר רצה השי"ת ליתן מים לישמעאל כאשר השליכתו אמו תחת אחד השיחים אז טענו מלאכי השרת כנגד זה וכדאיתא שם: "ואמר רבי יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה שנאמר כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם", ומבואר שם ברש"י [ד"ה שנאמר באשר הוא שם]: "ומצינו בבראשית רבה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם, מי שעתידין בניו להמית את בניך בצמא, אתה מעלה לו באר, שנאמר (ישעיה כא) משא בערב וגו' לקראת צמא התיו מים, שהיו מוציאים לקראת הגולים מיני מלוחים ונודות נפוחים וכו', כדאיתא התם, אמר להם השעה צדיק הוא או רשע, אמרו לו צדיק, אמר להם באשר הוא שם איני דן את העולם אלא בשעתו" ע"כ.

ומבואר דמלאכי השרת קטרגו כנגד ישועתו של ישמעאל שהרי עתיד להמית את בניך בצמא רח"ל ואעפ"כ לא קבל השי"ת דבריהם משום שבאותה שעה כשר היה, ואמנם ידוע דבדברי תורה כל מה שנאמר בגמרא הכל אמת הוא ודברי אלקים חיים ואף שהוא הוה אמינא.

ונראה דדברי המלאכים אמת הם דכאשר מדובר לטובה הרי השי"ת דן את האדם אף לפי המעשים טובים שיבואו לאחר זמן, אולם לרעה אין דנים אלא לפי מעשיו של אותו הזמן ואף אם ירשיע לאחר מכאן מכל מקום עכשיו נידון לזכות וכמו שהושיע השי"ת את ישמעאל למרות מעשיו הרעים שלאחר מכאן.

ואולם לטובה צדקו דברי מלאכי השרת שדנים את האדם אף לפי מעשיו הטובים שיבואו בזמן אחר ולעתיד לבוא ואף שעכשיו עדיין אינו בשלימות מכל מקום מתחשבים עמו גם במעשיו של לעתיד לבוא ודנים אותו לזכות ולישועה.

ז

ובאמת דוקא בזמן זה של הושענא רבא שבני ישראל מודים להשי"ת על הטובה אשר עתיד לעשות עמהם וכמו שנתבאר ענין הודו תחילה וסוף א"כ בודאי מידה כנגד מידה השי"ת מודד עמהם על שם סופם ומעשיהם הטובים שיעשו בזמנים יבואו ולעתיד לבוא ונידונים לטובה על שם סופם.

והנה עם בני ישראל הקדושים כולם יתוקנו לעתיד לבוא וכל אחד ואחד יבוא על שלימותו ותיקונו השלם וכמו שכתב אאמו"ר זי"ע בסה"ק חלקת יהושע כתב כמה פעמים וזל"ק: "ומרגלא בפומיה, "כי לא ידח ממנו נידח". דהיינו אפילו מי שהוא "נידח" חלילה, גם יבוא על תיקונו ולבסוף יחזרו כולם לשורשם, ואפילו האובדים והנדחים שנטמעו בין העמים ישובו" עכ"ל"ק.

ואם כן מאחר דבודאי לעתיד יתוקן כל אחד ואחד מבני ישראל אשר לא ידח ממנו נידח א"כ בזמן עת רצון זה שהשי"ת דן על פי המעשים טובים אשר יעשו לעתיד, א"כ בודאי שמתוספים עתה זכותים גדולים לבני ישראל על שם העתיד.

ומעתה מבואר סגולת יום קדוש ונורא זה של הושענא רבא אשר בו מוצא השי"ת זכותים גדולים וחדשים על בני ישראל אשר מתעוררים ביותר ביום זה אשר כמו שנתבאר מתקנים בו המצוות אשר לא נעשו בשלימות והיו בבחינת "נא" ועכשיו מתוקנים לטובה, וכמו כן מתחשבים כבר עתה מתחילה על כל המעשים טובים אשר יעשו בני ישראל לעתיד לבוא אשר כל אחד יבוא על תיקונו השלם.

וא"כ בודאי דמעתה ישתנה כל דינם של בני ישראל לטובה ולברכה וכמו שנתבאר דכל זמן שלא יצאו השלוחין עם הפתקים עדיין יכולים ומשנים הפסק דין לטובה כאשר מוצאים זכותים חדשים על בני ישראל.

וזהו הענין אשר יום גדול זה של הושענא רבא הוא יום טוב מכוסה ומוצנע כמבואר בספרים הקדושים [וכן ביאר להלכה בבכורי יעקב כמו שהובאו דבריו לעיל מדברי הזוהר הקדוש] משום שבו מתגלים הדברים המכוסים וזכויותם העצומות של בני ישראל אשר דוקא ביום זה מתגלים ונתקנים בני ישראל כמו שיהא לעתיד לבוא ועל ידי זה נחתם דינם של בני ישראל בחותם חדש להשפעה גדולה בכל העניינים לטובה.

יעזור השי"ת שישתנה דינם של בני ישראל לטובה ולברכה בכל העניינים ונזכה לפתקא טובה ולשנה טובה ומבורכת וימלא השי"ת משאלות ליבנו לטובה בכל העניינים ונזכה לישועה כללית בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

נעילת החג

שמחת תורה תשפ"ב

א.

כל מאורע ומועד, צריך לומר מאמר המתאים ושייך למועד זה ולמאורע דקאי ביה. ואגיד מאמר אחד נפלא שהיה לי לחיזוק רב, ובוודאי יהיה חיזוק טוב לכולם, מי שיבין ויתבונן בזה אל נכון.

והמאמר הזה אמרו הרה"ק בעל התניא בשם מרן אור שבעת הימים בעש"ט הק' (הובא בספר בעש"ט הנדפס מחדש ע"י מכון פאר מקדושים, ח"א עמ' שע"ב) ענין נורא של שיחת מלאכי מרום, וזל"ק: "אדמו"ר הזקן סיפר, שבפעם הראשונה שהבעל שם טוב דיבר עם תלמידיו אודות שמחת תורה, סיפר להם כי בשמחת תורה בכלל יהודים ישנים, שבת ויום טוב בכלל זמן התפילה מאוחר מבחול, ובפרט שמחת תורה ישנים קצת בגלל ההקפות וסעודת יום טוב. אמנם מלאכים אין להם את העבודה הזו, ממילא הם קמים בשמחת תורה מוקדם כתמיד, הם רוצים לומר שירה, אבל בלי נשמות הם אינם יכולים כמו שכתוב (איוב לח, ז) "ברן יחד כוכבי בוקר", הלכו לסדר את הגן עדן, לפתע הם מוצאים חפצים שאינם יודעים כלל מה הם, גרביים, מנעלים, הם תמהו מאוד, הם רגילים למצוא בגן עדן ציצית, תפילין, אבל לא מנעלים".

"הם הלכו לשאול את מלאך מיכאל, והוא ענה להם שזו הסחורה שלו, והסביר להם שזה מהריקודים שהיהודים רוקדים עם התורה, והתחיל לספור את המנעלים, אלו מקאמינקע ואלו ממעזריטש כו".

"ובזה התגאה מלאך מיכאל על מלאך מט"ט שהוא קושר כתרים לקונו מתפילותיהן של ישראל, והוא מלאך מיכאל יעשה כתר מעולה יותר מהמנעלים הקרועים של ריקודי שמחת תורה", עד כאן.

ב.

ולבאר מעט מאמר יקר זה, שאין הכוונה דוקא מנעלים של יהודים שרקדו ושייריהם, אלא על עיקר מעלת שמחת ישראל בהאי יומא רבא, שיש בריקודין כח לעשות כתר למלכות שמים, והוא דבר נפלא ומרומם שרק על ידי ריקודין, יכולין כל כך לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו ולהכין לו כתר מלכות, וכתר זה מעולה וחשוב יותר ממה שנעשה על ידי תפילות ישראל שמתפללים בכוונה כראוי.

וביותר, הלא קריעת נעליהם מוכיחה את שפלותם ועניותם, ומרמזת גם על פשטות נפשותיהם ועניות נשמותיהם שהם יהודים שיש בהם כדי ליקרע, ודו"ק, ולא מיירי בגדולי עולם שכוונו כוונות נשגבות בעת ההקפות, אלא על ישראל פשוטי עמך הקרועים והבלויים הרוקדים בכל לב למען שמחת התורה הקדושה, ועצם הריקוד הלז אף שהוא על ידי פשוטי העם, הוא מרומם ומעולה מאוד מאוד, עד שהמלאכים מתגאים בו שהוא חשוב יותר מתפילות ישראל.

ג.

והחיזוק הנורא שצריך ליקח ממאמר יקר זה הוא, דחזינן מהתם כמה חשוב ויקר הוא כל פעולה קטנה שעושה האדם, ואף דברים של מה בכך, שנראים לעין כל כפעוטי ערך, ואדם חושב בלבו 'מה כבר עשיתי, רקדתי מעט בשמחת תורה, לא עשיתי דברים נשגבים, רק ריקוד ותו לא, והלא כל ישראל רוקדים כן, ואין בי חשיבות יתר ומעלה חשובה' וכהנה וכהנה מחשבות הממעטיים חוזק מעשיו, אבל האמת הוא שאפילו ריקוד קטן ופשוט של שמחת תורה נעשה כתר להשי"ת!

ומכאן יש למילף לימוד גדול וחיזוק רב לכל עבודתינו שכל דבר שנראה כאן כדבר קטן ופשוט, יקרת אמיתתו הוא רבה מאוד והוא יקר ערך למעלה, וזאת צריך לקבוע ולשרש בליבנו שאין שום פעולה קטנה שמתייחסים אליה למעלה כאל דבר קטן, אלא כל מעשה קטן ככל שיהיה חשוב מאוד מאוד למעלה בשמים.

ואף אם הריקוד לא היה כל כך כראוי ורק עשה מה שצריך לעשות ושמח קצת בשמחת התורה, מכל מקום מריקודין הללו אפשר לעשות כתר למעלה בשמים. ואף ישראל פשוטים, קרועים ועניים, מעשיהם חשובים ומעולים מאוד, ולכן יתחזק האדם בכל מעשיו לידע שכל דבר קטן שעושה משפיע מאוד מאוד בשמי שמים, ואף שנדמה כדבר פשוט וקטן, אבל בשמים משתעשעים בזה.

וכבר הזכרנו [של"ס חוהמ"ס יו"ד יהודי הק' זי"ע העעל"ט] דברי מרן אא"ז בתולדות אדם (לחג השבועות) שרק השי"ת ומלך המשיח הם יודעין יקרת מעלת איש ישראל, אבל אף אחד לא יכול לידע גודל מעלת עוצם גדולת איש ישראל וערכו הרם.

וכדברי קודשו של מרן בעש"ט הק' (הובא בספה"ק ליקוטי תורה מהרה"ק ר' נחום טעשרנוביל זצוקלה"ה דף ג.) וזל"ק: "וצריך להאמין באמונה שלימה כשאדם מנענע אפילו באצבע קטנה מנענע עולמות עליונים רוחניים", ע"כ. ואם עולמות עליונים הוא מנענע כך, א"כ בוודאי שבעולם הזה השפעתו רבה והוא מנענע מאוד מאוד ומשפיע בכל פעולה קטנה שעושה.

ד.

וכדי להבין ולהכיר באמת מעלת מעשינו, צריך להשריש בלב אמונה יקרת ערך זו, שכל דבר שנראה קטן בעולם הזה, הוא גדול ורם מאוד בעולם העליון, וזה מצריך עבודה מיוחדת להאמין ולייקר מעשינו, כי באמת לכאורה הדברים נראים קטנים ופשוטים, ואיך נוכל להתאמן כראוי על ידיעה ואמונה זו שכל דברינו ומעשינו כולם מעולים וחשובים, נראים כיציבא בארעא, אבל באמת הם גבוהים בשמי שמיא.

והעצה והדרך לבוא לאמונה והכרה זו במעשינו הוא על ידי מידת עין טובה. שיתרגל להסתכל ולראות בכל דבר את הטוב הטמון בו, ובראותו את הטוב, הרי הוא מאמין רק בחלק הטוב שבו ואז זוכה לראות את עוצמת וכח הטוב הזה.

וכדשנינו באבות (פ"ב מ"ט) 'איזהו דרך ישרה שידבק בה האדם כו' עין טובה'. כי הרואה כל דבר בטוב, הרי הוא מהפך את כל חייו רק לחלק הטוב שבהם, ואז זוכה להפנים ולראות את עוצם הטוב האמיתי שאין נראה בעין פשוטה בעולם הזה. ועל ידי העין הטובה, יכול האדם לעשות מהפכות גדולות בכל חייו ובכל פעולותיו, כי כל דבריו נראים אחרת, כל דבריו נהיים טובים ומתהפכים לטובה על ידי עינו הטובה.

ובכח זה, אף דברים קטנים ופשוטים, מקבלים פתאום משמעות הרבה יותר חשובה, כי הלא מסתכל עליהם בטובה ורואה בהם פנימיות הטוב שיש בהם, ואף שנראה שהטוב בהם הוא קטן ופשוט, אבל כיון שרואה ומתמקד רק בחלק הטוב, הרי הוא מעריך את הדבר על פי החלק הטוב ההוא, ואז זוכה להוקיר ולהעריך נכונה את מעשיו שהם גדולים ומעולים מאוד כי רואה רק את הטוב בהם.

ולכן צריך האדם לסגל לעצמו ולרכוש מידת 'עין טובה' שיראה בכל דבר את החלק הטוב תמיד, ועל ידי זה יוכל להשריש בנפשו את גודל השפעת מעשיו בכל פעולה שעושה, ויראה שאף דברים קטנים ופשוטים יש להם חשיבות גדולה מאוד.

ה.

ולבאר יותר מידת העין הטובה שבכוחה להפך את כל מעשי האדם לטובים, ומרוממת את כל הנראה לעין לנראות טובה ומעולה, יבואר על ידי ביאור כח הראיה בכל דבר, כי הראיה יש לה השפעה חזקה מאוד מאוד על כל דבר.

ובגמ' נדרים (ז:): 'כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני' וזה בעת שנתנו חכמים עיניהם לרע, וכ"ש מידה טובה מרובה שכח ביד חכמים לתת ברכה בעיניהם, והיינו שיש כח ביד חכמים להשפיע בעיניהם על העולם, ואין צריכים לעשות שום פעולה לכך, רק על ידי הסתכלות לבד, כבר יכולים להביא על האדם שפע או ח"ו להיפך.

ובאמת מצינו עובדות שכך היה בחז"ל עם כמה תנאים (עי' שבת לג:): כגון רשב"י ודומיו שנתנו עיניהם באחד ונעשה גל של עצמות, והוא דבר פלאי שכיון שראו לנכון שאדם זה אינו ראוי להיות בעולם או שהוא מזיקו וכדו', לא היו צריכים כח וחיל ולא חץ וקשת או מכונת ירייה או חרב וסכין, אלא בראייה לבד בלא לירות ירייה אחת כבר הפכוהו ברגע אחד לגל של עצמות.

וזה כח חוזקו של העין שיש בו השפעה נוראה על כל הסובבו לטוב ולמוטב, וגדולי עולם זכו שיהא בהם כח להשפיע בכח הראיה בעלמא דברים נוראים בלא שום פעולת ידיים.

עוד יש להביא דוגמא נוראה מגודל כח הראייה, אף שהמדובר מעבירות חמורות אבל משם גם יוכח עוצם השפעת פעולת העין על האדם, והוא מדברי הגמ' ביומא (עד:): 'טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה', שכיון שהסתכל אדם באשה ונהנה בראייתה, אף שלא עשה כלום בידיים, מכל מקום עצם הראייה גופא שנהנה מתאוותו, יש בה חומרא יותר מעבירה של גילוי עריות! כי ההשפעה והטומאה שהראייה מביאה על האדם, נפשו ונשמתו שנשאר בהם רושם של ראייה, חמורים הרבה יותר מהשפעה ומרושם של מעשה עבירה גופא, כי כח הראייה חזק כל כך שמשאיר רושם נורא וחזק אצל האדם, ולכן רואה חמור מעושה.

ומכאן תחזי כמה גדולה וחזקה היא השפעת ראיית עיניו של אדם הן על עצמו ועל נשמתו, והם על עצם הדבר שיש כח להכניס בו ברכה או להיפך ח"ו עד כדי שגדולי עולם הרגו בהבטת עיניים בלבד.

1.

מהאי טעמא מבואר גם מה שידוע שהצדיקים הקדושים היה דרכם תמיד לקרב מאוד את האנשים הפשוטים והנמוכים בכל עת, דכיון שהיה בהם מעלה מיוחדת זו של עין טובה לראות תמיד הטוב הטמון בכל דבר ובכל אדם, לכן כשהסתכלו לטובה על אנשים פשוטי ערך, ראו בהם מעלותיהם ותכונותיהם הטובות, וחלק זה הם רוממו והעריכו מאוד ודברו עמם בסבר פנים יפות על חלקיהם הטובים, ועי"ז רוממו אותם מאוד וקירבו אותם לעבודת השי"ת ביתר שאת, כי רק על ידי שראו בהם את פנימיות נפשם הטוב, עי"ז יכלו לרומם הטוב ההוא ולדבר עמם מטוב זה, לעודד רוחם ולרומם נשמותם, להחזיקם ולהחיותם מבירא עמיקתא לאיגרא רמא.

וכמו כן כל אחד שמסתכל טוב על חברו, יכול בכח עיניו הטובים להזרים ולהחדיר חיזוק נורא ואדיר לחברו, כי על ידי שמסתכל בו לטובה ורואה בו את חלקו הטוב, הרי הוא מעורר ומרומם את החלק הטוב ההוא.

ולפעמים אפילו לא ניכר בחוץ כלל שעשה חיזוק כלל לחברו ואף לא ידוע כלום, לא הוא יודע שבראייתו הטובה נתרבה חיזוק וטוב לחברו, ולא חברו יודע שמאן דהוא הסתכל עליו וראה בו טוב, אבל באמת בפנימיות הדבר נעשה ממילא החיזוק הזה וכוחו הטוב נתרבה ונתגדל ונתרומם.

2.

שורש כח נפלא זה שיש לישראל בעיניהם לראות טוב בכל דבר, קבלו ישראל במעמד הר סיני במתן תורה, שאז עשה להם השי"ת מהפכה בנפשם והפכם להיות יהודים וישראלים רק על ידי ראייתם. דהלא במעמד הר סיני לא היו צריכים לשום פעולה בכדי לקבל השפע ולהיכנס בברית, כי בכח הראייה בלבד זכו לכל זה, ומקרא מפורש דיבר הכתוב (שמות כ, יד) "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם וינועו", ואף מה שהיו צריכים לשמוע, גם זה אמרו ז"ל (מכילתא שם) דראו את הנשמע, והיינו שניתן להם כח מיוחד שבכח הראייה בלבד יוכלו לקבל כל הכוחות.

ואז עשה להם השי"ת הכח המיוחד והנפלא הזה שבכח ראייה והסתכלות לבד, יכולים להשפיע לטוב ולמוטב, וכל מקום שיתנו בו עיניהם יכולים להשפיע שם כרצונם.

3.

לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה' (אבות פ"א מ"ז). אין העיקר לדרוש דרשה נאה, אלא העיקר הוא להוציא ממנה הלכה למעשה, ליקח ממנה מוסר ודרך להתנהגות נכונה בחיי המעשה!

ובכן הלכה למעשה מה שיש ללמוד מכל הנאמר, להוקיר ולהעריך כל פעולה קטנה שעושה האדם בעבודת הקודש, אפילו דברים שנראים פעוטים ופשוטים שאין בהם ערך וחשיבות כמו ריקודים פשוטים וקריעת נעליים שנקרעה בצער ובעניות בעת ריקודי שמחת תורה, גורמים כתר למלכות שמים!

והכרה וידיעה זו באה לאדם על ידי עבודת עין טובה שיסתכל בכל דבר לטוב ויראה בכל פעולה את מעלתה, הן פעולות עצמו והן לראות את אחרים לטובה בכל דבר, ואז מצרף ומזכך את כל העולם לטובה.

ואין לך אדם בעולם שאין בו טובה כלשהו ומעלה מיוחדת, וכבר יסד בזה מרן הרה"ק הרבי ר' אלימלך זצוקללה"ה בתפלתו "שנראה כל אחד מעלת חברו ולא חסרונו", ומוכח שיש לכל אחד מעלה מסוימת שאפשר לראות בו, כי

אם יש אדם שאין בו מעלה, מה שייך להתפלל עליו שנראה מעלתו, ומוכרח שיש לכל אדם מעלה ומידה טובה שאפשר למצוא בו ולרוממו.

ולפעמים חושבים על מאן דהוא שהוא ריק ואין בו כלום 'א גארנישט', אין בו תורה ותפילה, אין בו פעולה טובה, אין בו תועלת או תכלית לעולם, אבל זה הוא פיתוי היצר, כי האמת הוא שכל אחד ואחד יש בו מעלה מיוחדת ומטרה שבשבילה ירד לעולם לתקנה, ולכשתחפש ותחקור, תמצא ותראה מעלת כל אחד ואחד בפרטות.

ט.

כלל בדינו מדברי הזוה"ק (ח"א דף רמ"ד). 'באתערותא דלתתא אתער הכי נמי לעילא', והיינו שעל ידי מעשינו אנו מעוררים אותה המידה ואותו המעשה שיעשו גם בעולם העליון, ואיך שאנו מתנהגים כאן בעולם הזה, כך מתנהג עימנו השי"ת באותה מידה.

והנה אנו רוצים שישפיעו עלינו טובה מעולם העליון, לקראת השנה החדשה הבעל"ט השפעות טובות ושנה מלאה ברכה ושפע, אבל בכדי שיסתכלו עלינו לטובה מלמעלה, צריכים אנו להעיר ולעורר עצמנו מקודם להשתמש בעין טובה ולראות טוב בכל דבר, ואז גם יסתכלו עלינו לטובה ולברכה בכל דבר מלעילא וישפיעו עלינו טובה וברכה רבה. דעל ידי שאנו ננהג בעין טובה, כך נעורר הכי נמי מידה זו שיסתכלו עלינו לטובה מלעילא.

ולא עוד, אף כוחם של הצדיקים שכל מקום שנותנים בו עיניהם משפיעים בו טובה, כוחם זה נשאר גם אחר פטירתם ואולי אם נתגדל כוחם ביותר, ומשמי שמים הם מסתכלים ומשפיעים בכח ראייתם בכוחם הגדול, ואנו רוצים שישפיעו עלינו לטובה, צריכים אנו ג"כ להתנהג במידה זו של עין טובה לראות טוב בכל דבר, ואז גם יראו בנו את טובותינו וישפיעו עלינו כל טוב.

ובזה נמנע הסתכלות לא טובה משמיא, כי לפעמים מסתכלים לא טוב על העולם ובהסתכלות זו נשפע חלילה רע לעולם, ואי"צ לזה הרבה פעולות, היום רואים שיש פצצה אחת פצצת אטום שיכולה להחריב ערים שלמות ולעשות חורבן נורא, וכל זה יכול להתחיל מראייה אחת לא טובה שהסתכלו על העולם משמיא. ואם אנו נסתכל בעין טובה על כל דבר, גם משמיא יסתכלו עלינו לטובה ולשפע רב וברכה לבני ישראל.

ויעזור השי"ת שנזכה לכל ההשפעות הללו, ולמידת עין טובה לראות טוב בכל דבר ולהשפיע טוב על כל מה שאנו רואים, ויסתכלו עלינו לטובה מלמעלה, וגם הצדיקים יתסכלו לטובה וישפיעו עלינו ברכה, עד שנזכה לראות בבירור את כל טובת הבריאה ופנימיות טובת כל דבר וכל פעולה שיגלה לנו משיח ה' ויראה לכל העולם את פנימיות טובתו הנפלאה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com